

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
18 päivänä joulukuuta 1997 *

Asiassa C-129/96,

jonka Belgian Conseil d'État on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Inter-Environnement Wallonie ASBL

vastaan

Région wallonne

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan tulkinnasta sekä jätteistä 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/EY (EYVL L 194, s. 39) 1 artiklan a alakohdan tulkinnasta, sellaisena kuin direktiivi on muutettuna 18 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/156/EY (EYVL L 78, s. 32),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. Gulmann, H. Ragnemalm ja R. Schintgen sekä tuomarit G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissechet, G. Hirsch, P. Jann ja L. Sevón (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Inter-Environnement Wallonie ASBL, edustajanaan asianajaja Jacques Sambon, Bryssel,
- Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön hallinnollisen osaston osastopäällikkö Jan Devadder,
- Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön ministerineuvos Ernst Röder ja saman ministeriön ylempi hallitusneuvos Bernd Kloke,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Jean-François Dobelle ja saman osaston apulaisulkoasiainsihtööri Romain Nadal,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja Adriaan Bos,
- Yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään Assistant Treasury Solicitor John E. Collins ja Derrick Wyatt, QC,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Maria Condou Durande,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Inter-Environnement Wallonie ASBL:n, edustajanaan Jacques Sambon, Ranskan hallituksen, asiamiehinään Jean-François Dobelle ja Romain Nadal, Alan-komaiden hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen apulais-neuvonantaja Johannes Steven van den Oosterkamp, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään Derrick Wyatt, QC, ja komission, asiamiehenään Maria Condou Durande, 5.2.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.4.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Belgian Conseil d'État on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 29.3.1996 tekemälleen päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.4.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä ETY:n perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan tulkinnasta sekä jätteistä 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY (EYVL L 194, s. 39) 1 artiklan a alakohdan tulkinnasta, sellaisena kuin direktiivi on muutettuna 18 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/156/ETY (EYVL L 78, s. 32).
- 2 Nämä kysymykset on esitetty kumoamiskanteen yhteydessä, jonka voittoa tavoittelematon yhdistys Inter-Environnement Wallonie (jäljempänä Inter-Environnement Wallonie) on nostanut Exécutif régional Wallonin 9.4.1992 tekemästä myrkyllisiä tai vaarallisia jätteitä koskevasta päätöksestä (jäljempänä toimeenpanoviranomaisen päätös).

Yhteisön lainsäädäntö

- 3 Direktiivillä 75/442/ETY on tarkoitus yhdenmukaistaa jätehuoltoa koskeva jäsenvaltioiden lainsäädäntö. Direktiiviä on muutettu direktiivillä 91/156/ETY.

- 4 Direktiivin 75/442/ETY (jäljempänä muutettu direktiivi 75/442/ETY), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 91/156/ETY, 1 artiklan a alakohdassa jätteen käsite määritellään seuraavasti:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) ’jätteellä’ mitä tahansa liitteessä I esitetyissä luokissa mainittua ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään.

Komissio laatii 18 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 1993 luettelon jätteistä, jotka kuuluvat liitteessä I lueteltuihin luokkiin. Luettelo tarkastetaan määräajoin ja uudistetaan tarvittaessa saman menettelyn mukaisesti.”

- 5 Jälkimmäisessä alakohdassa mainittu luettelo on hyväksytty jätteistä annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdan mukaisen jäteluettelon laatimisesta 20 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä komission päätöksellä 94/3/EY (EYVL 1994 L 5, s. 15). Luettelossa olevan alkuhuomautuksen 3 kohdasta ilmenee ensiksikin, että luettelo ei ole tyhjentävä, ja toiseksi, että jonkin aineen sisältyminen luetteloon ei tarkoita, että sitä pidettäisiin kaikissa tapauksissa jätteenä.

- 6 Muutetun direktiivin 75/442/ETY 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa säädetään, että kaikkien laitosten tai yritysten, jotka suorittavat liitteessä II A tai liitteessä II B tarkoitettuja toimia, on saatava siihen lupa toimivaltaiselta viranomaiselta. Liite II A koskee huolehtimistoimia, ja liitteessä II B luetellaan toimet, jotka tähtäävät hyödyntämiseen.
- 7 Muutetun direktiivin 75/442/ETY 11 artiklassa säädetään poikkeus tästä lupavelvoitteesta seuraavasti:

”1. Toimilupaa koskevasta 9 ja 10 artiklassa tarkoitettusta vaatimuksesta voidaan vapauttaa, tämän kuitenkaan rajoittamatta myrkyllisistä ja vaarallisista jätteistä 20 päivänä maaliskuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 78/319/ETY [EYVL L 84, s. 43], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjalla, soveltamista:

- a) laitokset tai yritykset, jotka huolehtivat omista jätteistään niiden tuottamispaikalla, ja
- b) laitokset tai yritykset, jotka suorittavat jätteiden hyödyntämistä.

Tätä vapauttamista voidaan soveltaa ainoastaan:

- jos toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet kutakin toimintaa koskevat yleiset säännöt, joissa määritellään jätelajit ja -määrät sekä edellytykset, joilla kyseinen toiminta voidaan vapauttaa luvanhakuvollisuudesta, ja
- jos jätelajit tai -määrät ja huolehtimis- tai hyödyntämismenetelmät ovat sellaisia, että ne täyttävät 4 artiklassa mainitut edellytykset.

2. Toimivaltaisten viranomaisten on rekisteröitävä 1 kohdassa tarkoitettut laitokset tai yritykset.

— —”

8 Muutetun direktiivin 75/442/ETY 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteet hyödynnetään tai niistä huolehditaan vaarantamatta ihmisten terveyttä ja käyttämättä menettelyjä tai menetelmiä, joista voi aiheutua vahinkoa ympäristölle ja erityisesti, että:

— ei vaaranneta vesiä, ilmaa, maaperää ja kasveja sekä eläimiä;

— ei tuoteta melu- tai hajuhaittoja;

— ei vahingoiteta haitallisesti maaseutua tai erityisalueita.

— —”

9 Direktiivin 91/156/ETY 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden oli saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait,

asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 1993 sekä ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä. Toisessa alakohdassa täsmennetään seuraavaa: ”Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.”

10 Vaarallisista jätteistä 12 päivänä joulukuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/689/ETY (EYVL L 377, s. 20) 1 artiklan 3 kohdassa viitataan direktiivissä 75/442/ETY olevaan jätteen käsitteeseen ja 1 artiklan 4 kohdassa määritellään vaarallisen jätteen käsite.

11 Direktiivin 91/689/ETY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Omista jätteistään huolehtivia laitoksia koskeva direktiivin 75/442/ETY 11 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu poikkeus toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ei koske tässä direktiivissä tarkoitettuja vaarallisia jätteitä.

2. Direktiivin 75/442/ETY 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti jäsenvaltio voi olla soveltamatta mainitun direktiivin 10 artiklaa niihin jätteitä hyödyntäviin laitoksiin tai yrityksiin, joihin sovelletaan tätä direktiiviä:

— jos jäsenvaltio antaa yleiset säännöt, joissa luetellaan kyseessä olevat jätelajit ja -määrät ja määritellään erityisedellytykset (jätteen sisältämien vaarallisten aineiden raja-arvot, päästöjen raja-arvot, toiminnan laatu) ja muut eri hyödyntämismenetelmien käyttämisen edellytykset, ja

— jos jätelajit tai -määrät ja hyödyntämismenetelmät ovat sellaisia, että direktiivin 75/442/ETY 4 artiklassa mainitut edellytykset täyttyvät.”

- 12 Myrkyllisistä ja vaarallisista jätteistä 20 päivänä maaliskuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi 78/319/ETY (EYVL L 84, s. 43) kumottiin 12.12.1993 lukien direktiivin 91/689/ETY 11 artiklalla. Direktiivin 91/689/ETY muuttamisesta 27 päivänä kesäkuuta 1994 annetun neuvoston direktiivin 94/31/EY (EYVL L 168, s. 28) 1 artiklalla direktiivin 78/319/ETY kumoaminen siirrettiin tapahtuvaksi 27.6.1995.

Kansallinen lainsäädäntö

- 13 Conseil régional Wallonin 5.7.1985 jätteistä antaman asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 25.7.1991 annetulla asetuksella (jäljempänä asetus), 3 §:n 1 momentissa jätteet määritellään seuraavasti:

”1° jätteet: mikä tahansa liitteessä I esitettyissä luokissa mainituista aineista tai esineistä, jonka haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään”.

- 14 Toimeenpanoviranomaisen päätöksen 5 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”E erityisen laitoksen perustaminen ja käyttäminen myrkyllisten ja vaarallisten jätteiden lajitteluun, ensikäsittelyyn, huolehtimiseen tai hyödyntämiseen on luvanvaraista, jollei toiminta ole osa teollisuustuotantoprosessia — —”.

- 15 Toimeenpanoviranomaisen päätöksen johdanto-osassa viitataan asetukseen, muutettuun direktiiviin 75/442/ETY ja direktiiveihin 78/319/ETY sekä 91/689/ETY. Päätöksen 86 §:ssä säädetään, että se tulee voimaan samana päivänä, jolloin se julkaistaan Moniteur belgessä. Julkaisupäivä oli 23.6.1992.

Pääasian oikeudenkäynnin tosiseikat

- 16 Inter-Environnement Wallonie on 21.8.1992 nostamallaan kanteella vaatinut, että Belgian Conseil d'État kumoaa toimeenpanoviranomaisen päätöksen joko kokonaisuudessaan tai vaihtoehtoisesti tietyiltä osin.
- 17 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessään Conseil d'État on jo ratkaissut viisi Inter-Environnement Wallonien esittämästä kuudesta kanneperusteesta ja kumonnut toimeenpanoviranomaisen päätöksen tietyiltä osin.
- 18 Käsittelemättä olevassa kanneperusteessa Inter-Environnement Wallonie väittää, että toimeenpanoviranomaisen päätöksen 5 §:n 1 momentti on muutetun direktiivin 75/442/ETY 11 artiklan ja direktiivin 91/689/ETY 3 artiklan vastainen, koska siinä jätetään lupajärjestelmän ulkopuolelle erityisen laitoksen perustaminen ja käyttäminen myrkyllisten ja vaarallisten jätteiden lajitteluun, ensikäsitteilyyn, huolehtimiseen tai hyödyntämiseen, jos toiminta on "osa teollisuustuotantoprosessia".
- 19 Kanneperusteensa ensimmäisessä osassa Inter-Environnement Wallonie väittää, että muutetun direktiivin 75/442/ETY 11 artiklassa, kun sitä tarkastellaan yhdessä direktiivin 91/689/ETY 3 artiklan kanssa, sallitaan poikkeuksia lupavelvoitteesta

jätteiden hyödyntämisyritysten osalta ainoastaan näissä säännöksissä määritellyissä tapauksissa ja sillä edellytyksellä, että toimivaltaiset viranomaiset ovat rekisteröineet nämä yritykset.

- 20 Conseil d'État katsoo tämän osalta, että toimeenpanoviranomaisen päätöksen 5 §:n 1 momentti on todellakin muutetun direktiivin 75/442/ETY 11 artiklan ja direktiivin 91/689/ETY 3 artiklan vastainen.
- 21 Conseil d'État toteaa, että toimeenpanoviranomaisen päätös tehtiin ennen kuin direktiivin täytäntöönpanolle varattu määräaika oli päättynyt, ja pohtii, voiko jäsenvaltio tänä aikana toteuttaa direktiivin vastaisia toimenpiteitä. Se lisää, että Inter-Environnement Wallonien tähän esittämä kielteinen vastaus loukkaa sääntöä, jonka mukaan toimenpiteen lainmukaisuutta arvioidaan sen antamisajankohdan mukaan.
- 22 Kanneperusteensa toisessa osassa Inter-Environnement Wallonie väittää, että toimeenpanoviranomaisen päätöksen 5 §:n 1 momentissa säädetty poikkeus on asetuksen vastainen, koska asetuksessa ei Inter-Environnement Wallonien mukaan säädetä poikkeuksista niiden toimien osalta, jotka ovat osa teollisuustuotantoprosessia.
- 23 Tältä osin Conseil d'État toteaa, että asetuksen 3 §:n 1 momentilla ja asetuksessa mainitulla liitteellä oli tarkoitus panna muutettu direktiivi 75/442/ETY huolellisesti täytäntöön. Vaikka yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että jätettä on aine tai esine, jonka haltija hävittää tai on velvollinen hävittämään, ilman, että olisi tarkoitus jättää käsitteen ulkopuolelle muiden henkilöiden suorittama jätteen taloudellinen uudelleenkäyttö, oikeuskäytännön perusteella ei kuitenkaan voida ratkaista, onko muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklassa tarkoitettu aine tai esine, joka on suoraan tai välillisesti mukana teollisuustuotantoprosessissa, direktiivin 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettua jätettä.

24 Tämän vuoksi Conseil d'État on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1. Onko ETY:n perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan vastaista, että jäsenvaltiot antavat säännöksen, joka on ristiriidassa jätteistä 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetun direktiivin 75/442/ETY kanssa, sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna 18.3.1991 annetulla direktiivillä 91/156/ETY, kun säännös annetaan direktiivin 91/156/ETY täytäntöönpanoon varatun määräajan kuluessa?

Onko näiden perustamissopimuksen artiklojen vastaista, että jäsenvaltiot antavat ja saattavat voimaan oikeusnormin, joka on tarkoitettu direktiivin 91/156/ETY täytäntöönpanosäännökseksi mutta jonka säännökset ovat ilmeisesti ristiriidassa direktiivin säännösten kanssa?

2. Onko jätteistä annetun direktiivin 75/442/ETY muuttamisesta 18 päivänä maaliskuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/156/ETY liitteessä I tarkoitettu suoraan tai välillisesti teollisuustuotantoprosessissa mukana oleva aine direktiivin 1 artiklan a alakohdassa määriteltyä jätettä?”

Toinen kysymys

25 Toisella kysymyksellään, jota on käsiteltävä ensiksi, kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, voidaanko aine jättää muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettun jätteen käsitteen ulkopuolelle pelkästään siitä syystä, että se on suoraan tai välillisesti mukana teollisuustuotantoprosessissa.

- 26 Aluksi on todettava, että muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdan sanamuodosta ilmenee, että jätteen käsitteen soveltamisala riippuu siitä, mikä merkitys annetaan termille ”hävittää”.
- 27 Muutetun direktiivin 75/442/ETY 4 ja 8—12 artiklasta sekä sen liitteistä II A ja II B ilmenee, että termi käsittää sekä aineesta tai esineestä huolehtimisen että niiden hyödyntämisen.
- 28 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 58—61 kohdassa todennut, muutetun direktiivin 75/442/ETY liitteessä I oleva luettelo jäteluokista ja saman direktiivin liitteissä II A ja II B mainitut huolehtimis- ja hyödyntämistoimet osoittavat, että periaatteessa jätteen käsitteen alan ulkopuolelle eivät jää mitkään jäämätyypit, teollisuuden sivutuotteet tai muut tuotantoprosessista peräisin olevat aineet. Tämän toteamuksen vahvistaa lisäksi komission päätöksellään 94/3/EY laatima jäteluettelo.
- 29 Tältä osin on ensin täsmennettävä, että kuten erityisesti muutetun direktiivin 75/442/ETY 9—11 artiklasta ilmenee, direktiiviä ei sovelleta pelkästään jätealalle erikoistuneiden yritysten suorittamaan jätteistä huolehtimiseen ja niiden hyödyntämiseen, vaan myös jätteet tuottaneen yrityksen jätteen tuotantopaikalla tapahtuvaan jätteistä huolehtimiseen ja niiden hyödyntämiseen.
- 30 Toiseksi vaikka muutetun direktiivin 4 artiklan mukaan jätteet on hyödynnettävä tai niistä on huolehdittava vaarantamatta ihmisten terveyttä ja käyttämättä menetelyjä tai menetelmiä, joista voi aiheutua vahinkoa ympäristölle, direktiivissä ei ole säännöstä, jonka perusteella sitä ei sovellettaisi huolehtimis- tai hyödyntämistoiimiin, jotka ovat osa teollisuustuotantoprosessia, vaikkei näyttäisikään siltä, että näistä toimista aiheutuisi vaaraa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

- 31 Lopuksi on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdan mukaista jätteen käsitettä on tulkittava siten, että sen ulkopuolelle eivät jää aineet ja esineet, joita voidaan hyödyntää taloudellisesti (asia C-359/88, Zanetti ym., tuomio 28.3.1990, Kok. 1990, s. I-1509, 12 ja 13 kohta; asia C-422/92, komissio v. Saksa, tuomio 10.5.1995, Kok. 1995, s. I-1097, 22 ja 23 kohta ja yhdistetyt asiat C-304/94, C-330/94, C-342/94 ja C-224/95, Tombesi ym., tuomio 25.6.1997, Kok. 1997, s. I-3561, 47 ja 48 kohta).
- 32 Näistä perusteluista seuraa, että tuotantoprosessissa mukana olevat aineet voivat olla muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettua jätettä.
- 33 Kuten Belgian, Saksan, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat aivan oikein huomauttaneet, tämä päätelmä ei aseta kyseenalaiseksi tehtävänä olevaa erottelua muutetussa direktiivissä 75/442/ETY tarkoitettujen jätteiden hyödyntämisen välillä ja sellaisten tuotteiden tavanomaisen teollisen käsittelyn välillä, jotka eivät ole jätteitä, vaikkakin tämän erottelun tekeminen on vaikeaa.
- 34 Toiseen kysymykseen on siis vastattava, että ainetta ei voida jättää muutetun direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettujen jätteen käsitteen ulkopuolelle pelkästään siitä syystä, että aine on suoraan tai välillisesti mukana teollisuus-tuotantoprosessissa.

Ensimmäinen kysymys

- 35 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko ETY:n perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan vastaista, että jäsenvaltiot toteuttavat direktiivin 91/156/ETY vastaisia toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa.

- 36 Inter-Environnement Wallonien mukaan yhteisön oikeuden ensisijaisuudesta ja perustamissopimuksen 5 artiklasta seuraa, että vaikka jäsenvaltio päättäisi panna yhteisön direktiivin täytäntöön ennen siinä säädetyn määräajan päättymistä, täytäntöönpanon on oltava direktiivin mukainen. Tämän vuoksi Vallonian hallintoalueen olisi pitänyt noudattaa direktiiviä 91/156/ETY, kun se päätti saattaa direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystä 9.4.1992.
- 37 Komissio yhtyy tähän kantaan ja katsoo, että on perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan vastaista, että jäsenvaltiot saattavat voimaan direktiivin 91/156/ETY vastaisen säännöksen direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa. Komissio täsmentää, että sillä ei ole tältä osin merkitystä, onko tietty toimenpide tarkoitettu tämän direktiivin täytäntöönpanoksi.
- 38 Belgian, Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset katsovat sitä vastoin, että jäsenvaltiot voivat vapaasti saattaa voimaan sääntöjä, jotka eivät ole direktiivin mukaisia, siihen asti kunnes direktiivin täytäntöönpanolle varattu määräaika on päättynyt. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus lisää kuitenkin, että perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklan vastaista on se, että jäsenvaltio toteuttaa toimenpiteitä, jotka johtaisivat siihen, että jäsenvaltion olisi mahdotonta tai erittäin vaikeaa panna direktiivi täytäntöön oikein.
- 39 Alankomaiden hallitus katsoo, että direktiivin hyväksyminen tarkoittaa välillisesti sitä, etteivät jäsenvaltiot voi enää ryhtyä toimiin, jotka tekisivät direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen vaikeammaksi. Se katsoo, että jäsenvaltion ei kuitenkaan voida katsoa rikkoneen perustamissopimuksen 5 ja 189 artiklaa, jollei ole varmaa, kuten tässä tapauksessa, ovatko kansalliset säännökset kyseessä olevan direktiivin vastaisia.
- 40 Aluksi on huomattava, että jäsenvaltiolle on EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa ja direktiivissä itsessään asetettu pakottava velvollisuus ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamiseksi (asia 51/76, Verbond van Nederlandse Ondernemingen, tuomio 1.2.1977, Kok. 1977, s. 113, 22 kohta; asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986,

s. 723, 48 kohta ja asia C-72/95, Kraaijeveld ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5403, 55 kohta). Tämä velvollisuus ryhtyä kaikkiin yleis- tai erityistoimenpiteisiin kuuluu kaikille jäsenvaltioiden viranomaisille, tuomioistuimet toimivaltansa rajoissa mukaan lukien (asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4135, 8 kohta ja em. asia Kraaijeveld ym., tuomion 55 kohta).

- 41 On todettava, että pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana sovellettavan ETY:n perustamissopimuksen 191 artiklan toisen kohdan mukaan ”direktiivit ja päätökset annetaan tiedoksi niille, joille ne on osoitettu, ja ne tulevat voimaan, kun ne on annettu tiedoksi”. Tästä määräyksestä seuraa, että direktiivi, siitä hetkestä lähtien kun se on annettu tiedoksi, saa aikaan sitä jäsenvaltiota koskevia oikeusvaikutuksia, jolle se on osoitettu.
- 42 Tässäkin tapauksessa direktiivissä 91/156/ETY itsessään asetetaan vakiintuneen käytännön mukaan määräaika, jonka kuluessa direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on saatettava voimaan jäsenvaltioissa.
- 43 Koska määräajalla on tarkoitus antaa jäsenvaltioille riittävästi aikaa saattaa täytäntöönpanotoimenpiteet voimaan, niitä ei voida ennen määräajan päättymistä moittia siitä, etteivät ne ole saattaneet direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä.
- 44 Jäsenvaltioiden on kuitenkin tämän määräajan kuluessa ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta direktiivissä säädetyn tavoitteen toteutuminen varmistetaan määräajan päättyessä.
- 45 Vaikkakaan jäsenvaltioilla ei ole velvollisuutta saattaa täytäntöönpanotoimia voimaan ennen määräajan päättymistä, perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan, 189 artiklan kolmannen kohdan ja direktiivin itsensä soveltamisesta seuraa, että jäsenvaltioiden on tämän määräajan kuluessa pidätyttävä antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen.

- 46 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, onko näin asianlaita niiden kansallisten säännösten osalta, joiden lainmukaisuutta se tutkii.
- 47 Arvioidessaan tätä kansallisen tuomioistuimen on erityisesti tutkittava, onko kyseiset säännökset tarkoitettu täydeksi direktiivin täytäntöönpanoksi, ja sen on tutkittava direktiivin vastaisten säännösten soveltamisen tosiasialliset vaikutukset sekä niiden ajallinen kesto.
- 48 Jos kyseessä olevat säännökset on tarkoitettu direktiivin lopulliseksi ja täydelliseksi täytäntöönpanoksi, se että ne ovat direktiivin vastaisia, voisi johtaa esimerkiksi päätelmään, jonka mukaan direktiivissä säädettyä tavoitetta ei tulla saavuttamaan asetetussa määräajassa, jos säännösten muuttaminen tarvittavassa ajassa on mahdollonta.
- 49 Kansallinen tuomioistuin voi vastaavasti ottaa huomioon, että jäsenvaltiolla on mahdollisuus saattaa voimaan väliaikaisia säännöksiä tai panna direktiivi täytäntöön asteittain. Tällaisissa tapauksissa direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamista ei välttämättä vaaranneta, vaikka siirtymäkaudeksi annetut kansalliset säännökset ovat direktiivin vastaisia tai vaikka tiettyjä direktiivin säännöksiä ei ole pantu täytäntöön.
- 50 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toinen kohta ja 189 artiklan kolmas kohta sekä direktiivi 91/156/ETY

edellyttävät, että jäsenvaltio, jolle direktiivi on osoitettu, pidättyy direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa antamasta säännöksistä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen.

Oikeudenkäyntikulut

- 51 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian, Saksan, Ranskan, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on väli-vaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Belgian Conseil d'État'n 29.3.1996 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Ainetta ei voida jättää jätteistä 15 päivänä heinäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdassa tarkoitetun jätteen käsitteen ulkopuolelle, sellaisena kuin direktiivi on muutettuna 18 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/156/ETY, pelkästään siitä syystä, että aine on suoraan tai välillisesti mukana teollisuustuotantoprosessissa.

2) ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toinen kohta ja 189 artiklan kolmas kohta sekä direktiivi 91/156/ETY edellyttävät, että jäsenvaltio, jolle direktiivi on osoitettu, pidättyy direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Ragnemalm

Schintgen

Mancini

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 18 päivänä joulukuuta 1997.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja

presidentti